

A „KELET” előfizetési díja:

Vilákra postán vagy helyben házhoz hordva	
Égész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr
Egyes szám ára 7 kr.	

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEB CÍKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A Lloyd-szerződés.

Ama javaslatokhoz, melyek az osztrák-magyar kiegyezés egészét mozaikszerűleg alkotják, tartozik az osztrák-magyar Lloyd társasággal kötött szerződésről szóló javaslat is, melyet csak a napokban terjesztett a törvényhozás elé a kormány.

Ha összehasonlítjuk az új szerződési tervet a régi szerződéssel, mely ez év végén lejár (1872. XXVI. t. cz.) kétségkívül lényeges és előnyös módosításokat fognak találni benne — de nem mind Magyarország külforgalma javára. Az orosz-lány-rész és pedig aránytalanul, most is Ausztriának jutna.

Az új szerződés legfőbb módosításai közé tartozik az, hogy Fiume új tengeri utakat kapott, illetőleg fog kapni. Nevezetesen: 1) Fiume-Lussin-piccolo-Zára-Cattaro-Albania-Patros és vissza évenként 26 menet, 1369 tengeri mérföld; 2) Fiume-Triest és vissza 52 menet, 272 t. mtfld; 3) Fiume-Zára-Ancona és vissza 26 m., 293 t. mtfld; és végül reánk nézve a legnevezetesebb újítás 4) Fiume-Ancona-Bari-Messina-Cadix-Lissabon-Liverpool és vissza 18 menet, 6000 t. mtfld. Ez által Fiume direkt összeköttetést nyert a legszélsőbb nyugattal, minek hiánya fölött annyit panaszkodott eddig. Nyer-ne tehát Fiume 122 új menetet évenként 7:34 tengeri mérfölddel. Ezt tisztán Fiume, illetőleg Magyarország külkereskedelmének tett concessio gyánant tekinthetjük.

De lássuk, hogy ezzel szemben mit kapna újonnan Triest, illetőleg Ausztria? 1) Triest-Patras-Pyraeus-Valo-Salonika-Konstantinápoly és vissza 26 menet, 3336 t. mtfld; 2) Triest-Ceylon-Calcutta és vissza 6 m., 12 ezer 260 t. mtfld; 3) Triest-Aden-Bombay-Ceylon-Singapore és vissza 6 m., 13,750 t. mtfld; végül 4) Triest-Bombay és vissza 3 m., 1680 t. mtfld. Tehát kapna még a meglevőkhöz az új szerződés szerint Triest 41 menetet 37,996 tengeri mérfölddel. Vagyis percenkéntben kifejezve (a mérföldjét véve a számítás alapjául, mert ezek s nem a menetek után fizetettik subventió), a javaslat Magyarország 17%, Ausztriára pedig 83% — (holott a törvényes quota 31.4: 68.6.)

Összesen pedig (a régi és új vonalokat együttvéve) csak Triestből kiindul az új szerződés szerint (Fiume kikerülésével) 249 menet 43,702 tengeri mérfölddel; csak Fiuméből pedig 200 menet 8891 tengeri mérfölddel. Vagyis százalékokban kifejezve, a Fiuméből kiinduló menetek összes mérföldjeinek száma úgy viszonylik a Triestből kiinduló menetek összes mérföldjeinek számához, mint 16.9: 83.1. (Itt ismét kell utalnunk ez és a törvényes quota közti szembeeső különbségre.)

Ha tovább megyünk a Lloyd szerződés

tételeinek bonczolásában, úgy találjuk, hogy a már folszámítottakon kívül 104 Triestből kiinduló oly menet, mely Fiumét is érinti, utjába ejti — 4382 mérfölddel. És már most ha e mérföldek számát (miután Fiumé érdekeit is előmozdítja e menetek) nem is a törvényes quota-arány szerint, hanem egész gavallérosan egyenlően két részre osztjuk Magyarországot és Ausztria között, tisztán a magyar külforgalom érdekeiben tett utak mérföldjeinek száma 11,232, az osztrák kereskedés érdekében tettéké pedig 46,048. Százalékokban: 19.6—80.4. (Mint látjuk, ez is jelentékenyen elüt a quota aránytól.)

Megjegyezzük, hogy itt a direkt összeköttetést eszközölő triest-fiumei és fiúme-triesti menetek, melyek egymást paralyálják s az arányon mit sem változtatnak, tekinteten kívül vannak hagyva.

A szerződésből kitűnik továbbá az, hogy Fiume legszélsőbb direkt összeköttetési pontjai Keleten: Kattaro, Patras és Zára; Nyugaton: Triest, Ancona és Liverpool, továbbá a Triestből kiinduló menet-sorban (Fiume érintésével) Keleten még: Alexandria és Smyrna. Triest ellenben egyenes összeköttetésben áll, Fiume kikerülésével, a legszélsőbb kelettel.

Lássuk már most hogyan állunk a „fizetés”-gel. Ha szaporodtak az új szerződéssel a mérföldek, szaporodik a subventió is. Az osztrák-magyar Lloyd társulatnak mérföld pénzék fejében fizetett subventió maximuma volt eddig 1,700,000 frt, s lesz ezután 2 millió frt, tehát 300,000 frttal több mint ezelőtt. Ha e subventióból a tisztán magyar érdekű mérföldek százaléka (16.9) alapján kiszámítjuk a Magyarországra eső részt, úgy találjuk, hogy Magyarországnak kellene fizetni 338,000 frtot, Ausztriának pedig a Triestből induló menetek mérföldjeinek százaléka (83.1) szerint 1,662,000 frtot.

Azonban tudjuk, hogy a subventió fizetésénél nem ezen kulcs, hanem a törvényes quota-kulcs (31.4—68.6) alkalmaztatik s feltéve, a mi pedig igen valószínű, hogy az eddigi quota kulcsot a jövő tíz évre is megtartja a magyar és osztrák törvényhozás (daczára a magyar regnicolaris bizottság ize- neteiben oly alaposan kimutatott enitens hátrányoknak, melyekkel az eddigi quota reánk nézve jár); mondjuk: a quota kulcs szerint kellend fizetni. Magyarországnak a Lloyd subventiójához 628,000 frtot, Ausztriának pedig 1,372,000 frtot.

Vagyis Magyarország 290,000 frttal fizetne többet a quota-kulcs szerint, mint a mérföldek aránya szerint. Ez más szavakkal annyit tesz, hogy 10,000 frt hijával Magyarország fizetné azon háromszázezer forintot, melylyel a Lloyd subventiója fölemeltetett!

sűrűvé lett. A folyondárok, kuszó növények, feltekergőztek a munkások karjaira, akadályozták mozgólataikban. Másfelől a házak lakhatatlanokká váltak, a butorok rakva ágak és levelekkel elvezsíték előbbi alakjukat. A tetőzet beszakadozott, átluggatva a jücsök tömött gyökeres az ákáczia hosszú tövisei által, s a fedelek helyébe óriási Catalpák terjeszték szét dus lomb-átoraiakat. —

Vége volt mindennek.

Nem volt mit tenni, menekülni kellett.

A kálóként összefonódott növényzet s a mindig jobban összetömöttödő bokrok és ágakon keresztül, sietett gyorsan Wood'stown megrémült népessége a folyó felé, magával vive a mit csak lehetne becsesebb holmijéből. De menyzni bajba került míg elérhették a víz partját! Nem volt ott többé rakpart. Semmi más mint óriási sas telep. A farkastár, a benne levő félig készhajók sűrű fenyőerdőnek adtak helyet; s a virágokkal borított kikötőben, az ujan készült hajók közül-dült szigetekhez voltak hasonlóak.

Szerencsére volt ott néhány régi kisháradt, megedzett-fregatte is, ezekre menekült a tömeg, honnét szemlélhette, mint egyesül diadalmasan a régi erdő az újjal, s foglalja el régi helyét ujjal.

Lassanként ágaik egészen összehajlottak, s a ragyogó kék ég boltozatáról alá mosolygó nap fényében, ismét a folyó partjáról terjeszté ki óriási lombsátorát a látkör végtelenségbe. A városnak semmi nyoma többé, sem háztetőknek. sem falnak.

E praemissákból önként következik a conclusio: az új Lloyd-szerződés bár jelentékeny javításokat foglal magában és érdekeinknek megfelelőbb, mint az eddigi, a kiadások, melyeket a szerződés Magyarországra involvál, nincsenek helyes arányban ama javításokhoz.

Igaz, hogy a már említettek kivül a Lloyd hajózási társulat tartozik még oly meneteket is fentartani, melyek sem Triestből, sem Fiuméből nem indulnak ki (pl. Pyraeus-Syra; Syra-Kandia, Konstantinápoly, Trapezunt), de ezeknél a mi érdekünk, sokat mondunk, ha 1—2 procentre tehető.

Mindezeknél fogva azt tartjuk, hogy e törvényhozásnak még a javított szerződést is javitania kell, s ezt annál könnyebben fogja tehetni, mert hirlik, hogy egy tekintélyes angol hajózási társulat kedvező feltételek mellett ajánlatot tett a magyar kormányának.

Szathmáry György.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnapielőtti ülésében az igazságügyminiszter budgetjét vette tárgyalás alá. Simonyi Ernő e tárczával nem haladást, hanem nagy visszalépést lát, a mennyiben jövőre a miniszter az eddigi szükségletnél fél milliót többet kér. — Perczel miniszter megjegyzi, hogy a nagyobb szükséglet főoka az, hogy a törvényszékek redukciójával nem volt egészen elérhető a remélt megtakarítás, bárha a redukció így is évenként egy milliónál több megtakarítást eredményezett. — Zsedényi azt látja, hogy ismét visszaesünk a nagyobb kiadásokba.

Szóll miniszter szerint a dolog nincs így, mert a jelen előirányzat épen nem nagyobb annál, amennyi a múlt és folyó években e tárczával, kiadott. Megkezdte a részletes tárgyalás, s központi kiadásoknál Simonyi E. még mindig soknak tartja e miniszterium személyzetét. — Perczel miniszter hivatkozik a történet nagy redukciójára. Az előirányzat változatlanul megszavaztatik, valamint a semmitől kezdő szükséglete is. A legfőbb itélőszéknél Horváth L. előadó indítványára a jutalmak és segély 1500 frtnyi összegből 300 frt töröltetett.

A budapesti kir. táblánál Horváth L. előadó megjegyzi, hogy a 17 ezer frt költség többletet az ügyforgalom által indokolt tiz pótbírói kinevezés okozta. — Zsedényi szerint e kinevezés elöltenélben áll a ház határozatával. — Perczel miniszter válaszolja, hogy a pótbírák kinevezésére a törvény hatalmazta fel; egyébiránt az ügyforgalom apadásával a pótbírák számát is apasztani fogja — Horváth L. az irodai költségekből — tekintettel a bagatell-törvényre — 100 frtot törölhetének tart. Az előirányzat változatlanul megszavaztatik.

A m.-vásárhelyi k. tábla irodai szükségleteiből 500, a kir. főgyógyászoknál 200 frt töröl-

tetett. — A törvényszékek és járásbírósnál Simonyi E. kérdi, mikor állítatik már vissza a bírói függetlenség. — Perczel miniszter válaszolja, hogy ez iránt legközelebb a házban nyilatkozik. — Horváth E. előadó indítványára az előirányzat változatlanul megszavaztatik. — A kir. ügyészségek szükségletét Rónay számtanácsos részletes felvilágosításai alapján változatlanul megszavazza a bizottság. Ezzel az ülés véget ért.

— A főrendek nov. 15-iki ülésében Haynald érseknek indítványára királynő Felső- és névpája alkalmazából az elnököt szerencsés kiváncsán kifejezésével bízták meg. Ezután Májláth elnök meleg hangon emlékezett meg a ház két halottjáról, gr. Károlyi Györgyről és gr. Batthyányi Ferenczről. Végül áthozattak a képviselőház által legközelebb letárgyalat tvjavaslatok, mire az ülés véget ért.

A HÁBORU.

A harcziéren a döntés még mindig késik. Áll még Plevna is, Erzerum is, meg Karsz is. A mi Batumot illeti, egy konstantinápolyi sürgöny azt jelenti, hogy Batumot 35,000 török védi, míg a támadó muszka sereg csak 30,000 emberből áll. Plevnában azonban Oszmán pasa készül kifelé törni, legalább ezt vették észre a muszka.

A mohamedán világ közönyösségéről tesznek tanúságot a következő adatok: a török szultán egy követet küldött az afghanistáni khánhoz, ettől segítséget kérve az oroszok ellen, de a khán azt felelte, hogy sajnálataira sem pénz, sem katonát nem adhat, azt azonban ígéri, hogy semleges (!) marad. A török követ, utasításához híven, Bombayt át visszautazva, az ottani mohamedán bankároktól akart kölcsönt venni a porta számára, de a bankárok is üres kézzel bocsátották el a török követet.

Szerbia magatartása.

Szerbia magatartásával, illetőleg teendő lépéseivel még mindig nincs teljesen tisztában senki. Szerbia egyre készül ugyan, de az actio még mindig késik. Risztics is fenyegetőbb hangon kezd beszélni, — de a szerb csapatok azért még mindig innen vannak a határon. Szerb katonatisztek azt állítják, hogy Szerbia most jobban el van készülve a háborúra, mint tavaly. Azonban a hír, hogy a szerb katonaság már téli barakkokba vonult, nem enged következtetést arra, hogy Szerbia még ez évben háborúba megy. Egyébiránt a török határ sem oly védtelen, mint hinn lehetne. Vidint 10,000 főnyi török katona védi s ez megfelel az összes szerb armádiának.

A daghestani lázadás.

Daghestánban hatalmas lázadás tört ki a muszkaik ellen. E lázadás, mint a „Pol. Corr.” titlizi levelében olvassuk, nagy gondot ad Mihály nagyhercegnek, ki a törökök ellen működő seregének egy részét a lázadás leverésére kényte-

Hirdetési díjak

Hatszor használt gúrmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Hassenstein et Vogler (Wallischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Hassenstein és Vogler hirdetés közz. irodja. (Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szerviztér 5. sz.)

Nyitléri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

len fordítani. Az insurgensek száma eddig 18,000 főre megy, s napról-napra gyarapodik. A daghestániak rendkívül hőiesen harcolnak. Az oroszok több csatában megverték. Egy Abdurrahmán-Hadi nevű egyén fennen hirdeti, hogy isten akarja e szent háborút s a papok, kik Abdurrahmán szentnek mondják, tüzelik a népet harczra. A fölkelőket, kik kitűnő Snider-fegyverekkel vannak ellátva, szökevény mohamedán vallású orosz tisztek vezénylik. E lázadás leverése, mint említett forrás mondja, nagy áldozatokba fog kerülni Oroszországnak.

Az orosz gárda

Gorni Dubnik elfoglalásával, mint kitűnik, az orosz gárda fájdalmas győzelmet aratott. A félhivatalos Wiener Abendpostnak erről a következő írják Pétervárról:

A gorni dubniki véres ütközetről naponta érkeznek hírek, részint haza jövő sebesült tisztek útján. A törökök kitűnő sáncok mögött állottak és kitűnő magazin-puskáikkal, melyekhez az orosz gárda puskái csak nem is hasonlíthatók, a törökök lekaszbolták az orosz ezredek, mielőtte ezek csak egy lövést is tehettek volna. Legtöbbet szenvedett a Suvaloff Pál gr. által vezetett második hadosztály. Mindkét dandár tábornoka, Szeddeler és Rosenbach bárók, súlyosan megszebesültek. A gárda veszteségét azon a napon 2500 halottra és 4000 sebesültra becsülik. Közlebbi adatok még hiányzanak.

Táviratok.

Erzerum, nov. 15. Heiman tábornok mult pénteken bombázni kezdte Erzerumot. A törökök bámulatosan harcolnak és megfutamították az oroszokat, kik ezeket veszítették sebesültekben, halottakban és foglyokban. A lakosság hangulata felélénkült.

Bogot, nov. 14. (Hivatalos.) A törökök gyakori kémszemléket visznek végre, az oszmán-bazári és sumlai utakon levő őrszínket nyugtalanítván. A Miklós-hegygyel szemközt a Sipkaszorosban a törökök folyton szaporítják ütegeiket. E hó 13-án Gyurgyevóban egy új orosz üteg kezdő lövetni a törökök ütegeit, melyek a gyurgyevoi pályaudvart lövik. — A pétervári hivatalos lap 3. Telisről elfogott angolnak azon vallomását közli, hogy a Telis melletti csataterén az orosz holttestek barbár módra megsonkittattak.

Francziaországból.

Versailles, nov. 15. A kamara mai ülésében a hadügyminiszter előterjesztette a törvényjavaslatokat, a melyek a hadsergizagztatására, az altisztek előléptetésére s az 1875-iki máj. 13-iki törvény megváltoztatására vonatkoznak. — Utána szót emelt Broglie s a következőket mondta: Nyugodtan elegyedik a vitába, mint oly férfiakhoz illik, kik a kormányon vannak, de nem-sokára vádlottak lehetnek. A miniszterium megmaradt, hogy felelhesen a megtámadásokra. Ő a szabadalmazott légkörben nem akart más alapot felkeresni. Ha e kötelesség be lesz töltve, a tá-

Bathaj, Kotrag, Cerig, Tervel, Telek, Cigat, Ban, Umar, Kardam, Kurum, Omartag, Sursubul, Alogobotur, stb. épen nem hangzanak szlávosan.

Thessalonikai szl. Demeternek a VIII. századból származó életrajzában mondatik, hogy a bolgár fejedelem, tanácsosai között oly férfiak voltak, kik görögül, bolgáru és szlávul beszéltek. Ugyancsak e századbeli krónikások még mindig megkülönböztetik a Tervel és Kurum bolgár fejedelmek alatti szláv és bolgár csapatokat.

Még az ó-orosz Nestor sem számítja a bolgárokat a szlávokhoz, hanem egy sorian említi a chazarokkal, magyarokkal és avarokkal, s többi közt ezt írja: Mikor a szlovén nép a Duna mellett élt, Skythiából, azaz a chazarok földjéről jöttek az u. n. bolgárok, letelepültek a Duna mentében és szarnokoskodtak a szlovének fölött.

Hogy az immár szlávú lett bolgárok között jelentékeny néptörödek van, persze szintén elszávosodva, a kunokból, azt meg fogjuk látni az alább mondandókból. Itt csak azt jegyezzük meg, hogy a kunok jelentékeny szerepet játszottak a bolgárok történetében; a kunok közül uralkodó is került a bolgár trónra s csakhamar összeházasodtak az uralkodó, szintén ázsiai néppájjal: a bolgárokkal. A kunok emléke fenn van tartva egyes helynevek által is. Így pl. Macedoniában most is egy városnak Kumanovo, egy falunak pedig a Balkánban Trevena mellett Kumani-e neve; azonkívül a Kumán tulajdonnév a bolgár nép közt nagy számban fordul elő.

(Poly. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Ábránd-képek.

Daudet Alfourol.

II.

Wood'stown

(Fantasztikus rajz.)

(Vége.)

Madárfészkek keletkeztek minden szegletben, s szárnycsattogás, s madarak csirippolása hangzott szerteszét. Egyetlen nap lefolyta alatt, Wood'stown valamennyi magtára ki lett ürítve a tömördek kiköltött madársereg által.

Végül mintegy ironiájával e reájok nehézkedő balsorsnak, ezrével jöttek a nagyobb-kisebb ragyogó színpompában ékeskedő lepkek, kéjelegni a virágokkal borított fák ágain és az elölrelátó méhek, melyek gondosan keresték a biztos helyet, az oly gyorsan fejnőtt fák ágai közé rakták le lépeiket, állandó ottmaradásuk jeléül. Tömpán, elmosódva, az új életre kelt növényzet e hangos zajlása közben hangzottak a nehéz fejcsapások még ott az erdőben; de a negyedik napon minden munka lehetetlennek nyilvánítottatott. A fő igen magosra lett, igen

BULGÁRIA.

SZATHMÁRY GYÖRGYTŐL.

(Folytatás.)

A történelem kalauzálása mellett ki lehet mutatni, hogy azok az erőteljes, férfias bolgáralakok egy része, kiket a lázadásokban látunk szerepelni, az ösbolgárok, kunok és besenyők maradékai. Még nagyobb evidenciával lehet ezt állítani a mohamedán bolgárokról. Ugyanis az ózmán uralom, midőn hatalmát kiterjeszte Bulgáriára is, az eredeti bolgárokat, mint uralkodó és államalkotó fajt, kiváltságos, nemesi osztállyal találta, s ezen osztály, hogy megtarthassa kiváltságos helyzetét, áttért a mohamedán vallásra, épen úgy, mint Boszniában a szláv nemesség. Az ösbolgárok a honfoglalás után megtartották magoknak a kiváltságos, nemesi állást, az ott ta-

lált népelemeket pedig magukhoz jobbagyi viszonyba hozták. E szerint csak az u. n. „rája” egy töredéke tulajdonképen szláv, illetőleg szláv eredetű.

Daczára, hogy az ösbolgár nyelv elenyészett, maradtak mégis egyes szavak, melyek a közös eredetre mutatnak. Ilyen a mai szláv-bolgár nyelvben az our szó, mely annyit mint ur, s a bolgár urakról a szláv alattvalók nyelvélbe ment által; ilyen a ruszág, a mi annyit jelent, mint ország. Hunfalvy fölveszi még a bolgár fejedelem tanácsát képező nagy bőlás szót is (Bollades, oi meylatou) s azt mondja, hogy ez a Bolgar jó-bágyokra s a magyar bágy (bagy) talán inkább a bolival. ez lévén töje boliasnak, vethető össze, mintsem a kozár bakkal. (E szóra nézve szerény véleményem az, hogy a görög „bólás” s a szláv „boljar-in”, a mi nemest jelent, nem egyob, mint a bolgár szó elferdítése. A bolgárok ugyan is a honfoglalás után kiváltságos, nemesi osztályt képeztek s a meghódított szláv alattvalók ezen osztályt bolgárnak nevezték, a mi népfajt, de egyszersmind társadalmi és politikai osztályt, nemességet jelentett. Így lehet csak megmagyarázni, hogy a bolgárokkal érintkezésben állott és álló népek a nemesség kifejezésére e szót használták (az oroszok, szláv-bolgárok s albánoknál: boljar-in, az oláhoknál: bojár, bájér, holott a más szláv-népekénél e szó ismeretlen.) Végül az ó bolgár tisztviselők között a kincstárnokot „Bulias Tarchan”-nak hívták, mit Jirecek így magyaráz: „Magyarisch tár: Schatz.”

Az ó-bolgár szavak nevei is, mint Kurt,

